

Asia: VN/26873/2024

Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmän mietintö

Direktiivin suhde nykytilaan

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

Opetushallitus kannattaa työryhmän muistiossa ilmeneviä toimenpiteitä vahvistaakseen NKV-direktiivin täytäntöönpanoa Suomessa. Opetushallituksen näkökulmasta nykytilan ja direktiivin suhteen arviointi on pääosin oikeansuuntainen.

Direktiivi ei vähimmäistasolla edellytä, että koulutuksen järjestäjille säädettäisiin uusia rikosprosessuaalisia tehtäviä tai vastuuta väkivaltarikosten selvittämisestä. Nämä tehtävät kuuluvat poliisille

ja muille toimivaltaisille viranomaisille. Direktiivi kuitenkin edellyttää, että koulutussektorilla on käytännön

valmiudet tunnistaa väkivallan eri muotoja, kuten seksuaaliväkivaltaa, lähisuhdeväkivaltaa, digitaalista väkivaltaa, häirintää ja kunniaan liittyvää väkivaltaa, sekä ohjata oppilas tai opiskelija nopeasti oikean tuen ja

viranomaisavun piiriin.

Nykyiset opetussuunnitelmat, opiskeluhuollon rakenteet, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu sekä olemassa olevat tukimateriaalit tukevat direktiivin tavoitteita. Pelkkä materiaalien olemassaolo ei kuitenkaan riitä,

vaan koulutuksen järjestäjät tarvitsevat selkeää valtakunnallista ohjeistusta ja yhtenäisiä toimintamalleja.

Vähimmäistasolla tulisi varmistaa, että oppilaat ja opiskelijat saavat ikä- ja kehitystasoon sopivaa tietoa suostumuksesta, koskemattomuudesta, häirinnästä, digitaalisesta väkivallasta ja avun hakemisesta. Lisäksi

opetushenkilöstölle, opiskeluhuollolle ja oppilaitosten johdolle tulee tarjota koulutusta väkivallan tunnistamisesta, puheeksi ottamisesta, uhrin kohtaamisesta, tietosuojasta ja palveluihin ohjaamisesta.

Direktiivin täytäntöönpano edellyttää koulutuksen järjestäjille suunnattua käytännön toimeenpano-ohjeistusta. Ohjeistuksessa tulisi kuvata oppilaitosten, opiskeluhuollon, sosiaaliviranomaisten, terveydenhuollon ja

poliisin välinen työnjako, tiedonkulku ja toimintatavat tilanteissa, joissa oppilas tai opiskelija on väkivallan uhri tai väkivallan uhan kohteena.

Keskeiset ehdotukset

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistasoon? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

Mietinnön ehdotukset ovat kannatettavia uhrin suojelun ja viranomaisten tiedonvaihdon vahvistamiseksi. Koulutuksen järjestäjien näkökulmasta ehdotusta tulisi kuitenkin täydentää siten, että oppilaitosten ja opiskeluhuollon rooli väkivallan uhriksi joutuneen oppilaan tai opiskelijan suojelemisessa tunnistetaan selkeämmin. Tarvitaan valtakunnallinen moniviranomainen toimintamalli sekä tietosuojaohjeistus, joka antaa koulutuksen järjestäjille käytännön vastaukset siihen, milloin tietoa saa, pitää tai ei saa jakaa.

Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

-

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

-

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

-

Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

-

Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja

-

Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus

-

Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin

-

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

-

Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?

Viranomaisten toiminnassa ehdotukset vahvistaisivat väkivallan uusiutumisen riskin ja uhrin suojelun tarpeen arviointia sekä viranomaisten välistä tiedonvaihtoa. Koulutussektorin kannalta on tärkeää, että poliisin, sosiaaliviranomaisten, terveydenhuollon, opiskeluhoollon ja oppilaitosten välinen työnjako määritellään käytännön tasolla selkeästi. Oppilaitosten roolina tulee olla turvallisen opiskelu ympäristön turvaaminen, opiskeluhoollollinen tuki ja palveluihin ohjaaminen, ei rikosasian selvittäminen.

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Yhteiskunnallisesti ehdotukset voivat parantaa uhrien asemaa, lisätä luottamusta viranomaisiin ja edistää väkivaltaan puuttumista nykyistä varhaisemmassa vaiheessa. Varhainen tunnistaminen ja oikea-aikainen tuki voivat ehkäistä väkivallan jatkumista ja vähentää väkivallasta aiheutuvia inhimillisiä ja taloudellisia haittoja. Vaikutusten toteutuminen edellyttää

kuitenkin selkeää toimeenpanoa, yhteisiä toimintamalleja ja riittäviä resursseja.

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

Muut vaikutukset lasten ja nuorten näkökulmasta

Lasten ja nuorten näkökulmasta keskeistä on, että väkivallan uhri tunnistetaan ajoissa ja ohjataan nopeasti suojelun, tuen ja hoidon piiriin. Oppilaitoksilla ja opiskeluhuollolla on tässä tärkeä rooli, koska väkivalta voi vaikuttaa suoraan lapsen tai nuoren koulunkäyntiin, opiskelukykyyn, turvallisuuden tunteeseen ja hyvinvointiin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää tilanteisiin, joissa epäilty tekijä on samassa oppilaitoksessa tai väkivalta ilmenee digitaalisena väkivaltana, häirintänä, uhkailuna tai seurusteluväkivaltana. Toimeenpano edellyttää koulutuksen järjestäjille, oppilaitoksille ja opiskeluhuollolle suunnattua valtakunnallista ohjeistusta. Ohjeistuksen tulisi kattaa väkivallan tunnistaminen, puheeksi ottaminen, palveluihin ohjaaminen, tiedonvaihto, tietosuoja sekä turvallisen opiskeluympäristön varmistaminen.

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?

Opetushallitus esittää, että lainsäädännön perusteluissa tai toimeenpanoa koskevassa ohjeistuksessa kuvattaisiin erikseen oppilaitosten ja opiskeluhuollon rooli. Tarvitaan selkeä toimintapolku siitä, kuka ottaa yhteyttä, kenelle tieto välitetään, millä oikeusperusteella, mitä tietoja voidaan välittää ja miten tiedon minimointi sekä salassapito varmistetaan.

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

-

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Arifulla Dinah
Opetushallitus